

17⁶
Sanctissimi D. nostri Domini Clemen^{ti}
diuinā prouidentia Papæ XI. Litteræ Apostolicæ,
in forma breuis ad archiepiscopos et episcopos
Regni Galliarum datæ die xx nouembrii 1713:
Romæ. 1.

Typis reuerendæ cameræ apostolicæ
Venerabilibus fratribus archiepiscopis et Episcopis
Regni Galliarum.

Clemens Papa XI.

Venerabiles fratres, salutem, et apostolicam benedictionem.
Lectius jam annus preterit, ex quo nos pastoralis,
non minus muneri nostro debito admoniti, quam
Cæbris variorum catholicæ orbis antistitum, præsertim
vero ex fraternitatibus vestris conplurimum precibus
solicitati, quin etiam piis ac sæpius repetitis clarissimæ
memoriæ Ludouici XIII, dum uixit, Francorum Regis
Christianissimi, votis, et officiis adducti, diuino imprimis
Præsidio lampruatis quam publicis obsecrationibus
Implo rato, curaque omni, studio, ac labore, prout rei
grauitas exposcebat diutissimè collatis, apostolicam
Constitutionem, quæ incipit, Unigenitus Dei filius,
aduersus librum gallico idiomate jam pridem editum,
sub titulo, Le Nouueau Testament en françois avec des
Reflexions morales sur chaque verset, abrégé
de la morale de l'euangile, des actes des apôtres, des
Epistres de saint Paul, et des Epistres canoniques et
de l'apocalypse. ou pensées Chrétiennes sur le texte
des liures &c. promulgauimus, in hac porro constitutione

reptans. hic liber, longe antea a nobis damnatus
emendatæ Pietatis specie fidelium simplicitati
Posset amplius illudere, quippe qui singula noui
Testamenti loca perlustrans, ubique proptemodum
in hoc ipso diuinæ veritatis agro peruersas opiniones
erroresque dispergit, excerptos sigillatim ex eorum
Tam Rex quam Antistites Supradicti enixe a nobis
postulauerunt, proxios quosdam articulos (quos magno
quidem numero, non tamen omnes, nec nisi immensum
Exereserit, produximus) censuris variis quas respectiue,
et aiunt, hoc est, Singuli eorum saltem aliquam
priorebantur, inustos, resitato huius Sanctæ Sedis
more, proscripsimus, et ita vel ex ipsa eritorum
Collumie in poropatulo positâ agnoscerem omnes,
quanto demum veneno ejusmodi liber, tametsi
dulcibus subdole illitque fucis, non modo conspersus
sed plane infectus esset, nec quisquam deinceps, quod
fustra alias tentatum fuerat, eundem satis
Emendatum fidelium manibus obtudere se posse
Confideret, hanc siquidem etiam esse sedandarum
isthæ turbarum rationem, nullumque aliud ad
obstruendum os loquentium iniqua, ac magis magis
que christianos populos erudiendos, validius excogitari
Posse remedium, tum eidem antistites, tum memoratus
Rex identidem affirmauerunt: nec sane exigua
optatæ pacis spes affulserat, cum, et beneuolenti
Singulari ejusdem Regis beneuolentiâ nec non
multorum vestri ordinis primum, qui Parisiis

Tunc ad gram deinde etiam reliquorum, paucissimis
duntaxat exceptis, obsequio, bonorum omnium gaudis
constitutio præfata excepta fuerit. Quid enim, ut
eos omnes probe agnouisse non dubitamus, uniuersã
hãc in re egimus, venerabiles Fratres, quid tot tantis-
que laboribus, vigiliis ac studiis curauimus, aut
intendimus nisi, ut grauissimos errores, qui dare
in ruinam poterant plurimas christi oves, nobiscum
Reliquis omnibus, quotquot in modo mundo sum
diuinitus creditas, radicibus conuelleremus, quid aliud
re ipsã præstitimus, nisi ut perpetuis Romanorum
Pontificum prædecessorum nostrorum exemplis
insisteremus, et qua illi ratione in primis ad majores
vostros, in clytos illos Ecclesiarum gallicanarum
præsules frequentibus apostolicæ sedis decretis
atque recryptis, ex eadem et nos beati Petri Cathedra
traderemus, edoceremus, atque uniuersis christi
fidelibus fidentissimè prædicaremus doctrinam
Catholicam, quam Sancta Romana Ecclesia,
omnium Ecclesiarum mater et magistra, semper
tenuit, edocuit, atque integram adhuc intemera-
tamque custodit: verum his omnibus adduci minime
Potuerunt nouatores, hoc est perpetui Ecclesiæ et
Publicæ tranquillitatis perturbatores, ut audaciam
frangerent suam, et decretisque nostris acquiescerent,
cum enim caligantibus oculis apertissimæ veritatis
Lucem ferre non possent, nihil profectò intentatum
reliquerunt quo eidem et apostolicæ constitutioni

tenebras, imò, et venenum offunderem, minimè veriti
inauditâ ac plane furiosa temeritate aduersus
Illam irruere scriptisque ac libellis innumeris
in vulgus dispersis diuinam obedientiam impuden-
tissimè delectare; quo sane facto tanquam multa febre
Phrenetici insipientes in medicum, Comagus
vniuerso christiano orbi demonstrauerunt quanta
vere esset mali grauitas, adeoque et remedii a nobis
praestiti. Summa necessitas, quòd sine tanto aegrotan-
tium, ac morbi ac delirantium frenitu, dolore et
ejulatu adhiberi non potuit. in tanta, porro rerum
perturbatione grauissimo, quem inde suscipimus,
dolori solatium attulit maximum, eximia pietas
et vigilantia pastoralis, supra centum ex vobis
preclarissimorum antistitum, qui solliciti seruare
unitatem spiritus in vinculo pacis, atque apostolicæ
Sedi, vnde vobis, propitio Christo, Religionis
fons et origo manauit, indissolubili nexu obstructi,
sanam, et orthodoxam doctrinam in eadem nostra
constitutione luculenter expressam debitâ submissione
amplexi fuerunt, non immemores, quòd Beatus Petrus
qui in propria sede viuit adhuc, et praesidet, in
accepta fortitudine Petrae perseuerans, suscepta
ecclesiae gubernacula non reliquit, prestat que
querentibus fidei veritatem; et quidem per haec
Episcopalis virtutis officia, omnis obmutescens
iniquitas, et fraterna vestra concordia veluti,
Castrorum acies ordinata, terribilis esset iis qui

ex aduerso sum, nisi ex vobis pauci non satis attendentes
quàm bonum, et quàm jucundum sit habitare fratres
in unum, in aliorum sollicitudinis consortium Venire
se sequae constitutioni nostrae submittere adhuc
differrem: hac enim, tametsi pauciorum, cunctatione,
ceterorum, tametsi plurimorum, labor eluditur, dum
iniquitatis filii illorum licet pauciorum, auctoritate
dignitate, ac omnibus freti, secum eos sentire
taetant audacissimè, atque omnia sibi licere
tamputant, hinc perniciosos errores inficiuntur Simpli-
ciorum animi, praeposteras nouitates inducuntur, odia
disseminantur, sacerdotum, praepositorum, contemptus
populis inspiratur, bonorum nomen calumniis et
conuiciis disceperitur, ac ipsa met vera et catholica
Religio, grauissimum indiserimen adducitur, quorum
sane et similia vos de proximo testes estis, eademque
Plures ex vobis quò minus sacerdotalis constantiã
improbarem, et redarguerem, nullis difficultatibus
retardari potuerim; hinc pariter animos audaciam-
que sumpserim degeneres illi celebri facultatis
Theologiae Parisiensis alumni, qui numero duntaxat
et arrogantia inualescentes, quasi eos iudex
apostolicis paruisse mandatis; sibi que fas esse
constitutionem nostram arbitrati suo admittere
vel rejicere, ^{ad ea quae} vobis nimium nota sunt, denegerim,
quibus à veteri suicitus in hanc sanctam sedem
obsequio ^{peni} separatim defecisse aperte monstrarum:
hinc aliorum ex eodem cœtu doctorum qui accepto
a suis maioribus more obsequii hujus modi constanti

deuotione tenaces esse uoluerum injuria et vexationes
innumeras, hinc rerum ejusdem facultatis nomine
nuper gestarum tanta confusio, et turpis et inconstantia
hinc rectae saneque sententiae repudiatæ, hinc
falsorum damnatorumque dogmatum assertiones
Laudatæ, hinc denique turbulentorum hominum
intolerabilis procacitas, qui suæ conditionis obliti,
Leuantes se super se, conatu ne fario, in ecclesiasticæ
hierarchie proprijs exiliati, contra ipsos ecclesiarum
antistites insurgere, et sacrosanctam uestram,
dignitatem exagitare, ac prope modum violare
presumpserunt, non alia profecto ratione, nisi
quia uestrum aliqui quos satis laudare non possumus
probe ac sapienter rati fidei puritatem in periculum
adductum iri, si venerabilis clerus a quo in reliquos
Christi fideles doctrina manare debet illam modo
e turbidis ejusmodi magistrorum fontibus hauriret
nesnarum diæcesum Clerici ad eos accederem
Prouidè interdixerunt: ad quam sanè temeritatem
coercendam uehementer, ut pau eras, exarsimus;
atque animo nobiscum reputantes vindices nos,
et assertores nostræ æquæ ac uestræ dignitatis
esse a Domino constitutos, non modò huic sanctæ
Sedi, imò et uniuersæ ecclesiæ ab hominibus
predictis illatas injurias uelisse deberè
cognouimus, sed et opprobria, exprobantium
uobis ~~credis~~ cecidisse super nos existimauimus
eaque propterea decreuimus quæ indatis hæc

dere nostris in simili formâ brevis videre poteritis
non dubitantes, quin ea vobis satis grata accedam
atque honorifica: quoniam verò parvi referi mala
germina recidere, nisi radicitus euellantur, ut lo-
malorum. Formam ~~extinguere~~ extinguere satagere-
mus dissidentes jam dudum ex vobis episcopos ad optatam
cū fratribus concordiam reuocare atque debitam
constitutioni nostræ obedientiam allicere omnibus
huc usque lenitatis ac patientiæ officiis, cæterisque;
quotquot Christiana et Pontificia Charitas suggerere
argumentis sedulo studuimus, sed illis adhuc ~~per~~
pacificâ hac consilia reponentibus, imposita nobis
apostolici ministerii necessitate cogente, ita jam
agere constituimus, ut quos hactenus charitate
emollire non potuimus, hos traditâ nobis a
Domino potestate per diuersorum remedia excitemus
cum tamen valde æquum nobis visum fuerit,
deliberationem hanc nostram cum omnibus, qui in
hâc alimâ urbe sunt, venerabilibus fratribus
nostris. S. R. E. Cardinalibus communicare, ut in
tanti momenti negotio eorum omnium consiliis
uteremur, fidem rogati, suam nobis sententiam aperire,
omnes quidem propositum nostrum ut pote integrâ
undequaque iustitiâ subnixum, agnouerunt: illorum
tamen complures optare sed dixerunt, et impense
deprecati sum, ut priusquam susceptum consilium
exequeremur, breues adhuc inducias concederemus
quibus interim sacrum eorumdem cardinalium

Collegium communes litteras, consilio, suasionibus
precibus, omnique officiorum genere plenas ad
amplissimi sui coetus spectabilem membrum dare
posset, usque lucrari contenderet fratrem suum
quo scilicet praecunte, merito sperandum esse
alios quoque illi adhaerentes episcopos eandem viam
esse inlituros. quare Nos, tanti apud nos ponderis
precationibus sinceram charitatem fraternitatis
expressit tum pro ipsorum deprecantium dignitate
ac merito, tum pro rei quae praetebatur, aequitate,
annuendum esse existimavimus, ea praesertim.
Sperdueti ut qui alias non minus pietatis ex prudentiae
quam filialis in nos et hanc Sanctam sedem
observantiae luculentia, praebuit argumenta, eadem
et nunc diutius a nobis desiderari minimè sit passurus.
Ceterum ne Paternae Charitati et sollicitudini
nostrae per has ipsas inducias reliquum quidquam
faciamus neque enim nisi inuiti, et in multa
animae nostrae amaritudine canonica ^{crio} districtis
gladio manus admouebimus, vos venerabiles
fratres quoque scilicet constitutionem nostram
amplexi fuistis ultro requirimus ac in Domino
rogamus, et obtestamur ut fraterni amoris stimulis
incitati, quod jam aliqui sapius fecistis, iterum
faciatis, hoc ex dissidentibus collegas vestros nostro
etiam nomine conueniatis, atque omnibus eos
sacerdotalis zeli et benevolentiae argumentis
officiisque ad nostras potius quam alienorum voces

voces audiendas excitare, atque regere non desistatis. —
ponite eis ob oculos quam foeda sit hujusce dissidii
Species, quantum inde ecclesiae malorum discrimen
immineat, quantum bonis dolor, improbis letitia
proveniat, heterodoxi vero quam audacter vocibus —
Libellisque sibi hactenus gratulentur, ac triumphem
facile si quidem illorum quisquis persuasum habuit
unum corpus, si separetur in partes, ad omnes patere
Lacerationis injurias, et ex se pestem pati internam,
quando secum compago ipsa confligit. exponit. —
Illis quam altas interim damnati errores radices
figant, quam gravis apostolicae sedi irrogetur injuria,
cujus sententia, adhuc ducebat in ambiguum, quam
Latadum lugendo schismati aperiatum arā, quod
inconsultis christi tunica in gallicana ecclesia
seindatur. ostendite eis quod Varietatem veritas (quae
est simplex atque una) non recipit, et abjectis dissen-
sionibus, eandem quae pacis, et unitatis sum, sincera
charitate amplectantur; vobisque hortantibus
intelligent supervacaneam sese operam dare
novis fidei suae formulis compingendis, quibus
adstruam se bene, riteque dereligionis sentire:
quid quid enim in constitutione nostras definitum est
si iisdem aut paribus verbis complecti velint, frustra
novas eandem credendi formulas, si diversis,
Suspicionem movebunt, nec unquam se satis recte
loqui ac recte credere comprobabunt. eosdem denique
Potissimum admonete, ne ~~clara~~ vana erga nos

observantiã sibi frustra blandiantur, dum a nobis —
postulam novas et prævias constitutionis nostræ
declarationes cui debitam interim ~~obedi~~ obedientiam
delectam deferre: si verè itaque veritatem —
diligunt, si pacem quæcum, si humilitatem sectantur
si charitate mouentur, illa segeram, ut cedat curiositas
fidei, cedat gloria salutis, quæ enim præfata sum
querere, ac de iis quæ definita sunt tractatum inire,
quid aliud est quàm de adeptis gratiam non referre
referre, et ad interdicta, arboris eibum improbos —
appetitus mortifera cupiditatis extendere. illis —
propterea sæpe alias, ac modo rursus denunciamus
veram contumaciã loco a nobis haberi, hanc eorum
agendi rationem, quã sanesi episcopis singulis —
per universam ecclesiam impune liceret dogmaticis
hujus sanctæ sedis constitutionibus subjectionem
protrahere, liceret autem, si hoc ipsum prædictis
dissidentibus coepiscopis vestris permitteretur —
nemo non videt quò tandem ecclesiæ unitas
esse dilapsura.

Postremo venice vos vehementer optamus
arque in Domino hortamur et obsecramus, in
alteram nostræ sollicitudinis partem quã iteratis
ac fere assiduis postulatis apud dilectissimum
in christo filium nostrum philippum ducem
aurelianensem, istius Regni Rectorem tum
Romæ prædilectum filium nostrum josephum
S. R. L. Cardinalem de la brennoille, tum Parisiis

6
Per venerabilem fratrem Cornelium archiepiscopum
Carthaginensem, nuncium illi nostrum, instare
hactenus, non destitimus, ut qui in eo ceteras regionum
ponderum curas, conservandam quoque sacerdotali
Charitati rectitudine studii spiritalis in vigilat pie
veraciterque considerans pacem Reipublice ex
Ecclesie pace pendere, pro singulari, quo flagrat
Religionis, ardore, ac stabilendae concordiae
desiderio, suam nobis hae in re ferat operam, ac
pro fligando hisce Turbis, per movendisque revertentium
animis se nobiscum consociet, vestram itaque operam
in hoc pariter advocamus quo preces suasiones,
obsecrationes, atque omnis generis officia apud eum
dum principem impendat, demissaque, adhibeatis
ut prius quam exitiale hoc bellum intra ecclesiam
vehementius convalescat, redintegranda unitatis
Copiam, deo auxiliante, concedat, sciens regni istius
felicitati profuturum, quidquid catholicae pacis benignae
ipsius, fuerit dispensatione collatum: nec sane dubitamus
quin pro eximia, quam pollet, prudentiam videat quorsum
tandem evasura, sit, haec non jam opinionum dissensio
sed in rebus fidei sententiarum pertinax pugna, quae
tamquam indidit crimen adductura sit in hanc ecclesiam et
reipublicae tranquillitatem, nisi quanto citius extinguatur,
praesertim cum ipsa lateat nequeat bonos omnes
summo periculi vereri, nedum apud presbyteris ordo vester
tam imprudenter contemnitur, ac improborum artibus cultus
et veneratio christi fidelium erga beati Petri Cathedram
adeo indies imminuitur, haereticae tunc, quam alias e galliis
feliciter ejecta, novissime defunctus Rex christianissimi
mus partem sibi, tot aliis nominibus gloriam nunquam

Cen
Wiq
folio
02
144
.A1
v. 3
no. 72

THE NEWBERRY LIBRARY

interitura laude cumulavit, veluti fractis aggeribus in
florantissimum istud regnum iterum irrumpat, ac
divina, et humana omnia perturber, ac misceat; Inducto
ergo vos, venerabiles fratres, armaturam celi et tanquam
deo exhortante per nos strenue in unitate spiritus commu-
nem nostram imò veriùs dei causam agamus: neque
enim fas est in tanto dominici gregis discrimine sile-
re pastores. cum verò sufficientiam nostram exdes esse
probe agnoscamus, effundamus, primum coram illo
corda nostra, fugibus lacrimis, et precationibus, clamante
et respiciente de caelo, et vigilans vineas istas, super senuna-
ta inibi dissidiorum zizania penitus evellat, de quo vos
vestrae vocem vitulis, renitentes autem fratres spiritus
sui dulcedine perfusus ad concordiam flectat atque ad-
obedientiam adducat in laudem gloriae gratiae suae,
et omni denique contentione et amulatione submotà
id ipsum dicamus omnes, nec ulla sim sensuum
disputationumque certamina, sed uno ore honorificemus
deum, a quo gratiae vobis utraque, et gaudii spiritualis
assidua implorantes charismata, fraternitatibus vestris
intimo Paterni nostri cordis affectu apostolicam benedic-
tionem impertimus, volumus, autem ut praesentium
litterarum transumptis seu exemplis, etiam impressis
manu notarii publici subscriptis, et sigillo personae in
ecclesiasticà dignitate constitutae munitis, eadem
provisis fides adhibeatur quae ipsis originalibus litteris
adhiberetur, si fuerint exhibitae vel ostensa. datum Romae
apud sanctam Mariam majorem sub amulo Piscatoris
die xx novembris 1716. Pontificatus nostri anno xvi. /.

Io Christophorus archiepiscopus amasenus.